

הבעל שם טוב אומר כי גדול שפגדולים צריך ללמד מהפשוט שפשוטים, כי אצלם נמצא עצם התמימות: (ספר השיטות משה עמוד 91)

צדיק אחד אמר לפני הבעל שם טוב וי' אני טרחתי ונגעתי בעבודת השם יתברך ולבסוף לא השגתי שום דבר, כי אני הריוט ופחות וכו', והשיב זה השגת להיות בעיניך שפל ופחות:

(פאר לישראל מ"ב אות ט)

עקר התכלית הוא השפלות. כי עקר התכלית הוא להפיר הפורא יתברך, ואי אפשר לדעת אותו יתברך, שזהו עקר החיים נצחיים, כי אם על-ידי השפלות, כי אי אפשר להשיגו ולדעת אותו יתברך כי אם כשזוכה להיות בבחינת אין ממש בתכלית השפלות באמת (הלכות ערלה, הלכה ב אות ג).

ישנו מאמר מהבעל שם טוב, הנקמה לומדת תורה מפי הקדוש ברוך הוא במתיבתא דרקיע, והקדוש ברוך הוא מוריד את הנשמה לזה העולם לא רק בשביל ללמד תורה, אלא גם כדי לעשות מה'אני' אין:

אפילו מי שהוא באמת 'אני' של תורה ומצות צריך מה'אני' לעשות 'אין', כפי שבאמת הוא כלום לגבי הפשטות התמימה של היהודי הפשוט:

(ספר השיטות משה עמוד 150)

ע"ע אמרי יוסף

(ספינקא) דרושים להקפות הקפה א דרוש ח: וכמו ששמענו ואבותינו סיפרו לנו המעשה, שבא צדיק אחד ממדינה רחוקה שהיה סגור ומסוגר כל היום ולא דיבר עם שום אדם, והיה לומד תורה יומם ולילה, והיה צדיק, וכששמע את שמע רבינו הקדוש מו"ה אלימלך זלה"ה מליזענסק מעניני מופתיו הנוראים ורוח"ק ומדרגות שלו נדבה רוחו ליסע אליו, ובא לביהמ"ד של רבינו, ורבינו צפה ברוח"ק ויצא אליו מביתו לביהמ"ד ונתן לו שלום בספר פנים יפות, ותיכף אמר לו רבינו הנ"ל כתיב 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה', הפירוש הוא כך, 'אם יסתר איש במסתרים' סוגר ומסוגר ולומד ומתפלל, 'ואני' ר"ל שחושב בדעתו שהוא בחינת 'אני', אני למדן, אני צדיק אני עובד וכדו', 'לא אראנו נאום ה', כמאמר חו"ל (סוטה ה) 'אין אני והוא יכולין לדור', ורפח"ח. וע"ע מגדל דוד (טולטשין) פר' פינחס ד"ה פינחס.

מורנו הבעל שם טוב נשמתו ערן ראה אור גדול בעבודתם של האנשים הפשוטים, ודור לדור יביע אמר המאמר הידוע של מורנו הבעל שם טוב בשבתם של מקימי מצות, מתפללים ואומרי תהלים בתמימות ואמונה פשוטה מבלי דעת פגנת ופרוש הדברים, 'ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ' (ישעיה ס, כא), יהודים פשוטים העומדים בשוק, סוככים בפפרים ובבאחזות האצילים, ומזכירים שם שמים, מתפונקים מיגיע פניהם ומחזיקים בני תורה ומביאים ספר לבית הנקסט בשמחה רבה, הנה 'ועמך כלם צדיקים' והם 'לעולם יירשו ארץ', כי הם המרבים יראת שמים בארץ:

(קוק הממס מונחם ס מאמר אטום המסודות)

בשם מורנו הבעל שם טוב, שבשעת פתיחת הארון כשהיה אפילו יהודי פשוט ביותר אומר 'ברוך שמה דמרא עלמא, ברוך כתרך ואתרך, יהא רעותך עם עמך ישראל לעלם', עם אמונה פשוטה מעומקא דלבא, הקדוש ברוך הוא ממלא בקשתו בלה או מקצתה:

הורה לנו הבעל שם טוב הקדוש שאמר הלואי היה להשם יתברך נחת רוח מהתלמידי חכמים כמו הנחת רוח שיש לו מהפשוטי עם, שמתנהגים בתמימות ולא בצביעות ושקר:

(שפע חיים מ"ג פר' שמיני מס"ד)

רע"ע דרשין ד"ה וילגה)

בימי הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו היו גדולי הדור שהיו לומדים יום ולילה בהתמדה, והבעל שם טוב דחה אותם מחמת זה שהיה להם גאות בלמוד והיה אומר שהוא הבלתי:

(ליקוטי הרי"מ ליקוטים מורה ד"ה שמעתי)

מהבעל שם טוב וי' האדם כשרוצה שישרה עליו אלהותו, אזי עקר הפל שידע ויבין שאין בו אלא האלהות, ואז יש הכנה שישרה עליו אלהות כשחושב את עצמו לאין:

(אור הגנוז לנדיקים פר' מטות ד"ה ראשי המטות)

שמעתי גם כן בשם מרן הבעל שם טוב זלה"ה שאמר 'תורת ה'

תמימה' (תהלים יט, ח) רצה לומר שקא היה עוד בעולם מי שיפתח את התורה הקדושה, כי היא עוד סתומה בלי שום פתח, ומה שצריכין ללמוד בתורה הקדושה הוא אינו אלא לצרף משיבת נפש:

באמת אין למדן ואין חכם, כי 'תורת ה' תמימה' (תהלים יט, ח), ואמר

הבעל שם טוב נשמתו בגנזי מרומים כי היא תמימה שלא התחיל בה אדם והיא שלמה:

(מאור עינים ישמח לב מפ' אטום ד"ה והכלים ממשה)

לקוח

אבל באמת אצלנו עשר השנת התכלית היא רק על-ידי אמונה ומצוות מעשיות, לעבוד השם על-פי התורה בתמימות ובקשיות, ועל-ידיה נצטוו וזכין לטוב שזוכין ממנו לא ראתה וכו', כמו שקתוב (תהלים קמ"א): ראשית חקמה יראת ה' - שעשר ראשית יקדימת החקמה הוא רק יראת ה', שאין להקדים יראת החקמה ותדע, שאין הדבר כדעתם, הם ושלום, כי אם-כן לא ישיגו חסדלית, רק לחי קטט קטט מאד, והיט הפעול-שכל סילוסוסים, ומה יעשו קטני הענין, שאין להם שכל קנה לחקר חקירות, לדעת הששקלות, שהם רב ועשר העולם, איד ישיגו חם את התכלית, אבל באמת עשר השנת התכלית הוא רק על-ידי תמימות דיקא, והיט: יראת השם ומצוות מעשיות במשימות נמור

ובאמת, אחר כל התקמות, אפילו מי שידע תקמות באמת, אחר כל התקמות צריך להשליך כל התקמות ולעבוד את ה' בתמימות בקשיות נמור, בלי שום תקמות. וזה היא התקמה הגדולה שבכל התקמות, לקלי להיות חכם כלל. כי באמת אין חכם בעולם כלל, ואין חקמה ואין תבונה נגדו יתברך, והעקר הוא, כי רחמנא לבא בעי' (מטרידן יט: ודור חמא דר' חמא):

ולכן כל ישראל אפילו הנשים ועמי הארץ הם מאמינים בה' שהאמונה היא למעלה מן הדעת וההשג' כי פתי יאמין לכל דבר ועוזם יבין וגו' ולגבי הקב"ה שהוא למעלה מן השכל והדעת ולית מחשבה תפיסא ביה כלל הכל כפתיים אצלו ית' כדכתיב ואני בער ולא ארע בהמות הייתי עמך ואני תמיד עמך וגו' כלומר שבוה שאני בער ובהמות אני תמיד עמך ולכן אפי' קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדושת ה' על הרוב וסובלים עינים קשים שלא לכפור בה' אחד ואף אם הם כורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולת ה'. וגם כמעט שידעים אין מתבונני' כלל ואין מוסרי' נפשם מחמת דעת והתבוננות בה' כלל. אלא בלי שום דעת והתבוננות רק כאלו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד בלי שום טעם ומענה ומענה כלל והיינו משום שה' אחד מאיר ומחיה כל הנפש ע"י התלבשותו בבחי' חכמה שבה שהיא למעלה מן הדעת והשכל המושג ומובן:

מעשה מהבעל שם טוב הקדוש נשמתו
 בגנזי מרומים שנגאה לבנו
 [רבי צבי] אחר פטירתו, ושאל אותו איך
 עובדין את הבורא יתברך, ונדמה לו הר
 גבוה תחת השמים ואצלו עמק עמק,
 ועמד על ראש ההר וזרק עצמו תוך
 העמק ונתפרקו אבריו עד לפרורין, ואחר
 כך אמר לה כף עובדין את הבורא יי':
 (מ"מ טהרן לפסח ד"ה עוד אמר המדרש)

הראו להבעל שם טוב זכותו יגן עלינו
 על אחד שהוא יהיה שתפו בגן
 עדן, ונסע לראותו ומצאו שהוא איש
 יהודי פשוט בעל כתפים רחבות וענף
 עב ושמן, ולא ראה ממנו שום ענין
 מיוחד שיהיה ראוי למדרגה כזו, ושאל
 אותו על עניניו, ואמר לו שכל מטרתו
 באכילתו ושתייתו הרבה הוא כדי שאם
 יזכה למסר נפשו שיהרג על קדוש השם,
 שהוא הדבר שאיש יהודי מקבל עליו
 פעמים בכל יום בקריאת שמע ובתפילה,
 שיהיה לו צואר שמן שיצטרכו הרבה
 לחתך ולחתך למען כבודו יתברך שמו
 וינגיש טעם במקטרת נפשו לה', אבל
 אצלו שהצואר כל כך רזה ברגע אחד
 יגמרו השחיטה:
 (מ"מ טהרס (מלונים) ערוה"כ ד"ה כל האוכל (הנ'))

מספרים מהבעל שם טוב הקדוש
 שבא פעם אחת לאיזה
 עיר, ובקשו אותו להתפלל בבית הכנסת
 והלך להתפלל, ובכואו בבית החיצון
 הוא הפאליש אמר פאן אתפלל, ולא
 נכנס לבית הכנסת להתפלל, ונחלש
 דעת הבעלי בתים המנהיגים, ואמר להם
 זה כמה שנים היה פאן איש פשוט
 (ואסער טרעגער [שאב מים]), ובחורף
 בקר גדול הלך לחלק לכל הבעלי בתים
 מימיו כמו בכל יום ויום, אבל מרב
 הקר התמהמה בהלוקו וחלוקו, ובא
 לבית אחד ושאל מה השעה ואמר לו
 למשל שעה י"א, וצעק בקול מר עדין
 לא התפללתי תפלת שחרית, ורץ לבית
 הכנסת ועמד בהפאליש להניח תפלין,
 אבל הבית יד שלו [נקרש ונתדבק] מרב
 הקר להיד, וקרע הבית יד במהירות
 מהיד והתחיל הדים לשטף מהיד, ונעשה
 רעש' בזה בשמים ונעשה שם 'שער'
 התפלה, ורצה הבעל שם טוב זכותו יגן
 עלינו להתפלל במקום הזה:

(אור גנו (ש"ז) פס"א אות כ"א)

ספר כבוד קדושת אדונינו אבינו מורנו
 ורבינו [רבי יוסף מפאפא] זצ"ל
 תחת אחת השיחים עובדא מהבעל שם
 טוב זכותו יגן עלינו, שפעם אחת לקח
 עמו תלמידיו החכריא הקדושה בעגלה
 לנסע, ועמד בבית אחד ואמר להם באו
 וראו איך יהודי אופה מצות מצוה, ועמדו
 אצל בית אחד והבעל שם טוב הסתפל
 עם תלמידיו בחלון, וראו איך בפרי אחד
 עם אשתו לשו עסה בעסק גדול והעריכו
 וחדדו העסה למצות, ונטפו זעה על
 פניהם. וכשגמרו העריכה הניחו המצות
 על המטה ואמר לאשתו עתה אלך להסיק
 התנור, והם ראו פן תמהו ולא האמינו
 למראות עינים שרפם יראה להם אפית
 מצות מצוה כזו, שהוא לדעתם חמץ על
 ידי ששוקה זמן ארוך בלי עסק. הבעל
 שם טוב הבין פליאתם, ונטל ידיו
 הקדושים והעביר אותם נגד עיניהם
 ונתגלה להם מחזה נפלא, איך מלאכי
 מעלה יורדים מן השמים וסוככים
 באברתם ומכים בכנפיהם על המצות כדי
 שלא יבאו לידי חמוץ עד שיגמר הסקת
 התנור. והסביר להם הבעל שם טוב
 שבשמים ראו תמימותו של היהודי הזה
 איך שהוא חרד לקים מצות מצוה
 בתמימות גדולה, אבל כיון שהוא איש
 המוני ועם הארץ ואינו יודע שיש אסור
 בשחיות המצות, על פן מן השמים חסו
 עליו שלא יפשל חס ושלום באסור חמץ,
 ושלחו מלאכים אליו לשמור המצות:

(סקדמת מי הממנר ימי יוסף על הגדה של פסח)